Sameiningin.

Mánaðarrit til stuðnings kirkju og kristindómi Íslendinga. gefið út af hinu ev. lút. kirkjufélagi Ísl. í Vestrheimi.

RITSTJÓRI *JÓN BJARNASON.*

17. ÁRG. WINNIPEG, ÁGÚST 1902. NR. 6.

Fjárráð vor.

Meginmál prédikunar, sem séra N. Steingrímr Þorláksson flutti í kirkjuþingsbyrjan að Garðar, N.-D., 21. Júní síðastl.

,,*Sjá, eg er með yðr alla daga, allt til veraldarinnar enda*''.—Matt. 28, 20.

Lærisveinar Jesú standa frammi fyrir honum, meistara sínum. Hann horfir á þá og felr þeim á hendr verkið, að gjöra allar þjóðir að lærisveinum hans. Var að sjá, þegar á þá var litið, að þeir myndi vera menn til þess, líklegir til þess að geta leyst það verk af hendi? Fráleitt því. Og sjálfsagt hefir þeim sjálfum ekki fundizt nein ástœða vera til þess, að sér væri trúað fyrir því. Þeir fundu vafalaust ekki neitt til sín eða hœfileika sinna. Héldu alls ekki, að sér væri fengið þetta í hendr sökum yfirburða sinna eða þess, að þeir væri þeir fyrirtaksmenn. Hafa miklu fremr fundið til vanmáttar síns og hœfileikaskorts. Og hafa, ef til vill, spurt sjálfa sig: Ætli oss hafi ekki misheyrzt? Er það hugsanlegt, að hann ætlizt til þessa af oss? Einmitt af oss?—Að leggja heiminn undir fœtr honum—heiminn, sem er jafn-andstœðr honum og óvinveittr og reyndin hefir á orðið? Það er þó óhugsanda.—En hann bœtti líka þessu við: ,,Sjá, eg er með yðr.'' Það á þá að skiljast þannig. Hann ætlast í raun og veru til þess, að vér vinnum þetta verk. En þá hlýtr það

að vera vinnandi vegr. Enda verðr hann með. Og það verðr *hann*, sem kemr því til leiðar, að hið ómögulega verðr mögulegt. Í trausti til hans, en ekki sjálfra vor, eigum vér að leggja á stað og vinna verkið og vinna sigr.

Í trausti til hans, þeirri fullvissu, að hann væri með þeim og verkið væri hans, átti aðal-styrkleiki þeirra að vera fólginn, og undir því komin velgengni þeirra öll og framtíðarvon, að hann yrði með þeim. Þetta áttu að vera aðal-fjárráð þeirra til allra framkvæmda í þjónustu guðs ríkisins, sem þeir voru kallaðir til að vera starfsmenn fyrir.

Það sést greinilega í upphafi hinnar kirkjulegu starfsemi, hver vilji drottins var. Starfsmenn hans áttu að starfa fullvissir um það, að hann væri með; því hann hefði heitið því. Verkið væri hans. Þeir að eins starfsmenn hans, kallaðir til verksins af náð. Honum ætti þeir að treysta einum. Mætti ekki treysta öðru. — En þá máttu þeir aldrei gleyma, að verkið var hans, en ekki þeirra, og að þeir ætti að vinna að því eins og hann vildi.

Hin sama frumregla birtist í upphafi sfarfseminnar undir gamla sáttmálanum. Þá lýsti guð yfir því við hina útvöldu starfsmenn sína, hver ætti að vera fjárráð þeirra til starfsins, starfslögmálið, sem það væri háð.

Þegar drottinn krefst þess af Abraham, að hann fórni syni sínum, þá vill hann með því kenna honum að treysta guði, en ekki barninu sínu. Abraham hefir verið hætta búin af því að láta framtíðarvonir sínar fléttast utan um einkason sinn Ísak, í stað þess að guð fyrirheitisins átti að vera upphaf og endir allra vona hans.

Eins, þegar drottinn birtist Jakob á leiðinni heim til Kanaanslands úr útlegðinni í Mesopotamíu. Jakob hafði treyst kœnsku sinni, er hann hafði af bróður sínum blessan föður þeirra. Hann treysti líka í þetta skiftið ráðsnilld sinni, þegar hann var að bœgja í burtu frá sér reiði bróður síns, svo hann gæti komizt aftr inn í land fyrirheitisins. Við þetta tœkifœri vildi nú drottinn með glímunni, sem allir muna eftir, minna Jakob eftirminnilega á það, hvernig hann hefði verið að glíma við guð um dagana, beitt brögðum og

treyst kœnsku, í stað þess að treysta guði; en sú glíma horfi honum ekki til heilla. Það fær Jakob ekki séð, nema guð auðmýki hann, ,,ljósti á aflsinar hans'', traustið mikla, sem hann hafði á sjálfum sér, hœfileikum sínum og yfirburðum. Og svo þarf hann að sjá, að ef lífið á að verða honum ávinningr og hann að fá notið blessunar fyrirheitisins, þarf hann að læra að treysta guði. Það sé eiginlega ekki Esaú, bróðir hans, eða nokkur maðr, sem sé að óttast, heldr það, að hafa guð á móti sér. Það þurfi að vera honum fyrir öllu, að hafa guð með sér og blessan hans. Og niðrstaðan varð sú, að Jakob lærði það þá. Hann lærði það þessa nótt, að framtíðarhamingja hans öll var undir því komin, að guð væri með honum og hann fengi að njóta blessunar hans.

Sömuleiðis, þegar drottinn birtist Móses við hinn loganda þyrnirunn. Þá fær Móses að læra það, að farsælleg útkoma hlutverks þess, sem honum var á hendr falið, er eingöngu bundin því, að guð verði með honum og veiti honum fulltingi sitt. Hann á að treysta guði.

Nú eru 17 ár liðin, brœðr góðir, síðan vér sem kirkjufélag byrjuðum á kirkjulegri starfsemi hér vestan hafs. Hver voru fjárráð vor, er starfsemi sú hófst? Og hver hafa þau svo verið síðan? Hverju höfum vér treyst?

Það er augljóst, að Jesús Kristr þarf að vera oss hið sama og hann var lærisveinum sínum, þegar þeir hófu að starfa í þjónustu hans. Í honum voru fólgin öll hin andlegu fjárráð þeirra. Án hans voru þeir ekkert. Og án hans megnuðu þeir ekkert; því fyrir hann voru þeir það, sem þeir voru, og áorkuðu það, sem þeir áorkuðu. Alveg eins er því varið með oss. Og þá fullvissu þurfum vér að eiga, að allt sé undir því komið, að hann sé með oss á samskonar hátt og hann var með þeim — að það sé einmitt skilyrðið fyrir farsællegum árangri af allri kirkjulegri starfsemi vorri.

Vér getum ekki rænt neinni blessan drottins — ekki neinum sönnum guðs ríkis framförum, hvorki fyrir einstaklinginn né fyrir kirkjuna. Það dugir engin Jakobs glíma. Vér komumst ekki fyrir neina Jakobs kœnsku inn í land fyrirheitisins. Brögðum verðr ekki beitt guðs ríki til eflingar. Aflsinar hins

náttúrlega manns vors þarf drottinn að ljósta með sprota sínum, og aflsinar vorar hinar andlegu, megingjarðir vorar sem drottins starfsmanna, mega til að verða traustið á honum einum. Vér þurfum að finna til þess, að eiginlega sé alls ekkert annað að óttast en það, að hafa drottin á móti sér. En ef hann sé með, þá sé raunar ekkert á móti.

Þeir, sem ekkert finna til þess — láta sig litlu eða engu skifta, hvort drottinn er með eða móti, að því er snertir starfsaðferðina —, eru óhœfir sem starfsmenn drottins. Hann fær ekki notað þá, nema hann glími við þá fyrst, svo að hið holdlega sjálfsálit þeirra og sjálfstraust bili og þeir biðji með Jakob: ,,Eg sleppi þér ekki nema þú blessir mig." — Eg fer ekki neitt, gjöri ekki neitt, nema þín blessan fylgi mér.

Brœðr, hverju höfum vér svo treyst og treystum? Vér prestarnir? Oss hættir svo mjög við að treysta á hœfileika vora, vit, gáfur, hyggindi, lærdóm — og á fjöldann. Að álíta það sjálfsagt góðs vita, ef vér fáum alla með í söfnuð eða höfum fjöldann fyrir tilheyrendr. Að það sé áreiðanlegt merki þess, að vér séum góðir prestar — af því fjöldinn telr oss góða og talar um oss sem góða. En vér þurfum að læra sí og æ að hafa hugfast, að öll blessan starfsemi vorrar guðs ríki til eflingar er undir því komin, að Jesús Kristr sé með oss. Líka það, að starf vort sé þannig vaxið, á þann hátt stundað, að hann geti verið með oss. Einnig það, að hvernig sem vér förum að og hvað sem vér reynum og hvað miklum hœfileikum sem vér höfum til að dreifa, þá sé oss um megn að leggja einn einasta stein í hleðslu hússins, sem drottinn er að byggja, nema hann sé með. En sé hann það, þá blessist verkið og það, sem virtist ómögulegt, reynist mögulegt.

Og þér, erindsrekar safnaðanna, svarið með oss prestunum, hverju söfnuðirnir hafi treyst og treysti? Hver hafi reynzt þeirra aðal-fjárráð guðs ríki til eflingar hjá sér? Ætli þeim hafi ekki hætt við að álíta, að allt sé undir prestinum komið, — að hann sé ,,góðr" ɔ: snjallr prédikari, og meðlimatölunni og efnahag meðlimanna? Ef söfnuðr sé mannmargr og efnaðr, þá sé það ,,góðr" söfnuðr? Söfnuðir þurfa að læra að láta sér skiljast það, að tala safnaðarmeðlima og efni

eru í augum drottins ekki neins virði, nema hvorttveggja sé honum helgað. Enn fremr það, að verkið er drottins, sem vinna á að, og blessanin líka drottins. Að enginn söfnuðr getr blessazt né blómgazt, nema drottinn sé með honum, hversu mannmargr sem hann væri og hversu múraðr af peningum og hversu snjallr prédikari sem prestrinn hans væri. — Án drottins misheppnast öll starfsemi safnaðarins og viðleitni, að því er snertir efling og viðgang guðs ríkis innan safnaðarins, þó að árangr starfseminnar hið ytra kunni að vera mikill og glæsilegr. En ef drottinn er með, þá á söfnuðrinn lífsskilyrðið — getr þá lifað og látið sér fara fram, hversu fámennr sem hann er. — — — — — — — — — —

„Hneykslist þeir þá!"

„Í „Norðrlandi" frá 31. Maí stendr grein frá ritstjóranum, hr. Einari Hjörleifssyni, mikilsvirtum vini vorum, með fyrirsögninni „Rannsókn ritningarinnar og vestr-íslenzkir prestar". Hann svarar þar grein minni um „kritíkina", sem kom út í Febrúarblaði „Sam.", eða þeim parti hennar, sem beinlínis snertir afskifti hans af því máli.

Líkindi eru til þess, að hr. E. H. geti naumast verið algjörlega óhlutdrægr í ágreiningsmáli þessu. Því eins og áðr hefir verið sýnt fram á með skýrum rökum í blaði þessu ýtti hann, þá er hann var við „Ísafold", séra Jóni Helgasyni á stað til þess að setja „niðrstöðu hinna vísindalegu rannsókna" biblíunni viðvíkjandi á dagskrá í íslenzku kirkjunni. Þessu hefir nú hvorki hann né neinn annar neitað. Hann leiðir það algjörlega hjá sér, varast að snerta við þeim sára bletti. Rök þau, sem eg hefi fœrt að því, að ógætilegt og rangt sé að fara með kenningar þessar eins og séra Jón Helgason hefir gjört, leitast hann eðlilega við að rífa niðr og gjöra að engu. En aðferð hans þar er eins og málaflutningsmanns, sem fremr er um það að hugsa að flœkja sakargögn andstœðingsins og hrífa tilfinningar áheyrendanna gegn honum en hitt, að leiða sannleikann og réttlætið í ljós.—Eg hafði

(í fyrirlestrinum „Þrándr í Götu") í sambandi við nýmæli þau um biblíuna, sem séra J. H. hefir verið að berjast fyrir, minnt á ummæli Páls postula í 14. kap. Rómverjabréfsins, þar sem að einu leyti er að ræða um veiktrúaða og þröngsýna menn í þeirrar tíðar kristni, en í annan stað um sterktrúaða menn með víðtækri þekking. Þröngsýnið og veikleikinn í trúnni hjá hinum fyrrnefndu mönnum kom meðal annars fram í því, að þeir þorðu ekki trúar sinnar vegna að neyta kjöts, sökum eðlilegra hleypidóma, sem inn í þá höfðu komizt þeim ósjálfrátt, og neyttu því að eins jarðarávaxta; — svo og í því, að þeir tóku suma daga í trúarlegu tilliti fram yfir aðra, sem líka var ekki annað en hleypidómr. Eiga nú ekki sterktrúuðu mennirnir, sem svo vel vissu, hvar sannleikrinn lá í þessu efni, að beita allri orku til að brjóta slíka hleypidóma niðr hjá þessum einfeldningum. Nei, segir postulinn. Sannfæring hinna fáfróðu og þröngsýnu kristnu manna skal viðrkennd af hinum. Að sínu leyti eins — sagði eg — eiga þeir menn í kristninni nú, sem aðhyllast nýju kenningarnar um biblíuna, að taka samvizkusamlegt tillit til sannfæringar hinna, sem í því efni lifa í sinni gömlu barnatrú. Nei, segir hr. E. H. Þessi samanburðr minn sé ótækr. Hér sé um tvennt ólíkt að ræða. Það að óhætt sé í trúarlegu tilliti að neyta kjöts, og það að allir dagar sé jafnir—það sé að vísu sannleikr, en ekki vísindalegr sannleikr. Kenningarnar nýju um biblíuna þar á móti sé vísindalegs eðlis. Og því megi með engu móti heimfæra orð postulans upp á það mál. Svona er röksemdafærsla sú, sem hr. E. H. beitir í þessari grein sinni. Þetta kalla eg flækjur eða vafninga, sem að eins geta orðið til þess að rugla.—Hr. E. H. vill auðheyrt, að menn gjöri vísindalegum sannleika eða því, er hann eða einhver annar telr vísindalegar sannanir fengnar fyrir, hærra undir höfði en öllum öðrum sannleika. En það nær engri átt. Meginmálið í kenningum Jesú Krists verðr aldrei vísindalega sannað, og er þó sannleikr, og það sannleikr, sem óendanlega hátt stendr fyrir ofan gjörvallt sannleikssvæði það, er mannleg vísindi ná til. En svo er og þess að gæta, að mál það, sem postulinn tekr til íhugunar á þessum stað í Róm-

verjabréfinu, er einmitt í innsta eðli sínu náskylt málinu um „kritíkina". Skoðanirnar þröngsýnu á fœðunni og dögunum, sem þar er við átt, voru gyðinglegs uppruna, náknýttar við gamla testamentið, þaðan komnar inn í kristna söfnuði. Og úr sömu átt eru einnig skoðanirnar á því helga ritsafni, sem öld eftir öld hafa verið ráðandi í kristinni kirkju. Á gamla testamentið í heild sinni leit Jesús á dögum hinnar jarðnesku holdsvistar sinnar sem guðinnblásið orð, alveg eins og hver annar rétt-trúaðr Gyðingr þeirrar tíðar. Sennilegt, að kirkjan hans fylgdi honum í þeirri skoðan, eins og hún líka vitanlega hefir gjört allt fram á þennan dag. En nú koma þessir spekingar fram og segjast hafa fengið vísindalegar sannanir fyrir því, að þær gömlu skoðanir, sem hér er um að rœða, sé rammskakkar. Látum vera, að þeir kynni þar að hafa rétt fyrir sér. En myndi þeir ekki, svo framarlega sem trúin á hina guðlegu persónu Krists er þeim hjartanlegt alvörumál, þurfa að fara gætilega með þær kenningar? Myndi þeir mega búast við því, að lýðr kirkjunnar fengi hindrunarlaust aðhyllzt þessar nýju kenningar án þess að bíða af því neitt verulegt tjón í trúarlegu tilliti? Myndi ekki hér fullt eins hætt við hneykslunum í kristninni eins og forðum út af sannleikanum viðvíkjandi fœðunni og dögunum, sem postulinn talar um?—Hr. E. H. talar óheppilega og illa um það að hneyksla aðra. En það stafar líklega af því, að hann skilr ekki þetta orð—*að hneyksla*, eða að minnsta kosti leggr í það allt aðra merking en eg hefi gjört í þeim greinum mínum um „kritíkina", sem hann er að mótmæla. Að setja fyrir menn fótakefli, svo þeir hrasi í andlegum skilningi, falli í synd—það er hin kristilega trúarmerking orðsins *að hneyksla*. Og í þeirri merking hefi eg notað það. En sú synd, sem mér finnst hætt við, að menn, kristnir menn, falli í út af kenningunum nýju um biblíuna eins og þær hafa fluttar verið af séra J. H. og fleirum, er synd vantrúarinnar, aðal-syndin í heiminum að dómi drottins Jesú sjálfs. Hr. E. H. segir: „Hneykslist þeir þá!" En Jesús segir: „Ef nokkur hneykslar einhvern af þessum smælingjum, sem á mig trúa, betra væri honum að mylnusteinn væri hengdr um háls honum og

honum væri sökkt í sjávardjúp." Myndi ekki vera réttara fyrir kristna kennendr að fara eftir orðum hins síðarnefnda en hins fyrrnefnda? —Menn hafa alls engan rétt til að hneyksla aðra, hvorki með því, sem talið er vísindalega sannað, né neinu öðru.

Annars skal hér ekki meira sagt um hneykslanamál þetta. Því eg tók það all-rœkilega til íhugunar í fyrirlestri, sem eg flutti á kirkjuþingi að Garðar nú fyrir skömmu. Og sá fyrirlestr kemr væntanlega á prent áðr en mjög langt líðr.

Í ritgjörð séra Björns B. Jónssonar í „Sam." XVII, 1 um prestaskortinn hér er þess getið, að samkvæmt löggjöf frá kirkjuþingi 1893 myndi enginn mótmælalaust geta fengið inngöngu í kirkjufélag vort, sem fylgdi stefnu hinnar hærri kritíkar og vefengdi það guðs orð, sem hann á að kenna. Séra Jón Helgason hefir í blaði sínu snúizt um á hæl og hnakka út af þessu. Og nú kemr hr. E. H. og bœtir þar gráu ofan á svart. Þegar hann í grein sinni er kominn að því atriði, þá er það, að hann beitir allri orku mælsku sinnar til þess að hrífa tilfinningar manna.—„Það gjörir ekkert til, hve maðr væri nátengdr Kristi í anda; það gjörir ekkert til, hvað maðrinn vildi leggja í sölurnar fyrir málefni Krists; það gjörir ekkert til, hve miklum hœfileikum hann væri búinn til að efla guðs ríki á jörðinni; það gjörir ekkert til, hve hógvær hann væri eða miskunnsamr eða hreinhjartaðr eða friðsamr; það gjörir ekkert til, hve mjög hann hungraði eða þyrsti eftir réttlætinu; það gjörir ekkert til, hve hœfr hann væri fyrir himnaríki;—inn í kirkjufélagið kœmist hann ekki, ef hann hefði þær skoðanir á tilorðning ritningarinnar, sem allir vísindalega menntaðir guðfrœðingar í flokki mótmælenda í Norðrálfunni hafa."—Ekki er því að neita: það er prýðilega gengið frá þessari klausu að orðalaginu til. En hugsunargangrinn, röksemdaleiðslan, er nákvæmlega eins og hjá vestríslenzku Únítörunum, þegar þeir á dögum hr. Einars Hjörleifssonar hér voru að fárast yfir ófrjálslyndi kirkjunnar og skilyrðum þeim, sem Jesús Kristr hefir sett mönnum fyrir því að geta náð inngöngu í guðs ríki. Að sœkja mál sitt á þennan

hátt er hr. E. H. sannarlega ósamboðið. En svona getr ,,kritíkin" farið með vitra menn og væna.

Hvaðan hefir hr. E. H. það annars, að ,,allir vísindalega menntaðir guðfræðingar í flokki mótmælenda í Norðrálfunni" hafi skoðanir þær á biblíunni, sem hann segir? Hefir hann rannsakað það mál? Til þess eru engar minnstu líkur. Þetta er staðhœfing œstra meðhaldsmanna ,,kritíkarinnar", sem þeytt hefir verið út til þess að villa fyrir mönnum sjónir, nákvæmlega sömu tegundar og margt af því, sem ýmsir andstœðingar hr. E. H. í pólitíkinni á Íslandi hafa í seinni tíð búið til og breitt út í rœðum og riti stjórnmálaflokknum hans til hnekkis og háðungar. Hr. E. H. ætti ekki að bera fyrir sig önnur eins vopn.—,,Niðrstöðu þá, sem einstakir lærðir menn hafa komizt að, láta hinir, sem að eins hafa eftir öðrum, vera allsherjar niðrstöðu vísindanna"— segir norski guðfrœðingrinn í greininni, sem stendr í Júníblaði ,,Sam."*)

Hr. E. H. gjörir enga tilraun til að svara þeirri spurning minni, hvers vegna hann sem ritstjóri ,,Ísafoldar" hafi þagað við riti dr. Björns Ólsens um kristnitökuna á Íslandi, þá er það kom út í hitt hið fyrra. Það rit er í sjálfu sér mjög merkilegt, og einkum hefði það átt að vera það í augum hr. E. H. fyrir þá sök, að það er samið nákvæmlega eftir meginreglum hinnar ,,hærri kritíkar". Hr. Haraldr Níelsson hefir nú tekið það hlutverk að sér í ,,Verði ljós!" (blöðunum frá Júní og Júlí), að halda í þessu efni vörn uppi fyrir vinum vorum ,,Ísafoldar"-ritstjórunum. Hann segir, að hr. E. H.,

---

*) Í tímaritinu norska *For Kirke og Kultur*, sem þeir Christopher Bruun og Thorvald Klaveness gefa út í Kristjaníu, —heftunum frá Maí og Júlí síðastl. —stendr ritgjörð ein mjög skorinorð eftir Storjohann prest gegn gamla testamentis ,,kritíkinni". Sœnskr háskólakennari, Erik Stave, flutti fyrirlestr um ,,kritíkina" á stúdentafundinum skandínaviska, er haldinn var í Leckö-höll í Svíþjóð í fyrra sumar (,,Sam XVI, 8 , og leitaðist hann þar við að fœra rök að því, að hinar nýju kenningar um biblíuna hefði að eins góð áhrif á kristilegt trúarlíf. Ritgjörðin umgetna í *For Kirke og Kultur* er nú einmitt til orðin út af þeim fyrirlestri og rífr hann allan í sundr. Er þar sýnt, hve háskalega þær kenningar gangi í berhögg við persónu Jesú Krists. En líka má þar sjá, að mótmælin gegn ,,kritíkinni" frá hálfu lærðra guðfrœðinga í Norðrálfunni eru orðin býsna sterk og almenn.

sem á þeirri tíð ritaði flesta ritdóma í því blaði, ,,muni sjálfr eigi hafa fallizt á ýmsar skoðanir rektors og auk þess eigi talið sjálfan sig hafa nœgilega þekking til að dœma til hlítar um það.“ Hr. E. H. hafi því leitað til hr. sagnfrœðings Jóns Jónssonar til að rita um bókina fyrir blaðið; en hann gat fyrir einhverja sök ekki orðið við þeim tilmælum. Og síðan til hr. Haralds Níelssonar sjálfs; en líka ,,hann kvað sig skorta þekking til að dœma um slíkt rit.“ Og svo kom enginn ritdómrinn. Hún er einkennileg—þessi hógværð þeirra tveggja, E. H. og H. N. Ófullkominnar þekkingar sinnar vegna treysta þeir sér hvorugr að rita neitt um niðrstöðu hinna vísindalegu rannsókna, sem snerta fornsögurnar íslenzku. En um samskonar ,,kritík“, sem beitt hefir verið af ýmsum frœðimönnum út í löndum við gamla testamentis ritin, eru þeir hiklaust bærir að dœma. Þar skortir svo sem ekki þekkinguna. Hér virðist vera eigi all-lítil mótsögn, sem þeir félagar gjörði vel að varpa ljósi yfir með hinni ,,hærri kritík“ sinni. ,,Ísafold“ (5. Júlí síðastl.) er ánœgð með skýring hr. Haralds Níelssonar á því, hvers vegna enginn ritdómr kom í því blaði um bók dr. Ólsens. En eitt er þó í því sambandi óskýrt enn: það, hvernig á því stóð, að ,,Ísafold“ fór að frœða lesendr sína um fordœmingardóm þann, sem Finnr Jónsson, háskólakennari, kvað upp yfir því ritverki í ,,Eimreiðinni“, en lét alls þess ógetið, sem vel hefir verið um það talað í ýmsum tímaritum, meðal annars í ,,Sam.“ Vill ekki einhver af hlutaðeigendum gjöra svo vel að skýra þetta einnig?

Jón Bjarnason.

Allsherjar Bandalagið,

The Luther League of America, hélt fimmta þing sitt í St. Paul, Minn., 8.—10. Júlí. Samkvæmt áskoran frá forseta félagsins sendi eg ,,Sam.“ þennan stutta pistil til þess að fœra vorum ísl. bandalögum hjartanlega kveðju frá brœðrafélögum þeirra, sem tilheyra allsherjar sambandinu. Með því að áðr hefir verið minnzt á þetta félag í ,,Sam.“, tel eg ónauðsynlegt að fara fleiri orðum um stofnan og tilgang þess

Það hefir fundi (þing) annað hvort ár, og sœkja þau þing fulltrúar félaga þeirra í ýmsum áttum, sem tilheyra því. Þar eru borin fram hin sameiginlegu mál unglingafélaganna, rœður fluttar og fyrirlestrar haldnir af mörgum merkustu mönnum kirkju vorrar hér í landi, til uppbyggingar og uppörvunar fyrir unga og gamla. Félagskapr þessi fer vaxandi ár frá ári. Enda þótt hann sé enn í barndómi, er talið víst, af þeim, sem málinu eru kunnugastir, að meðlimatala bandalaganna muni nema nálægt sjötíu þúsundum.

Þeir 175 bandalagsmeðlimir, sem þingið sóttu, komu frá öllum landsins fjórðungum. Þeir komu frá New York, Tennesee, Nebraska og Dakota, og mörgum öðrum ríkjum. Þar voru Þjóðverjar, Svíar, Norðmenn, Danir og fleiri þjóða menn og konur; jafnvel Íslendingar voru með, enda þótt þeir hefði engan fulltrúa, sem mœtti fyrir þeirra hönd. Eg vona samt, að þess verði ekki langt að bíða, að hin sameinuðu íslenzku bandalög vor gefi sitt samþykki til þess að samlagast brœðrum sínum í þessum góða félagskap. Bandalag vort hið íslenzka gæti fengið inngöngu í allsherjar bandalagið, sem *District* eða *Central League*, með því að gjalda $3.00 tillag til þess árlega. Eg hefi umboð frá forseta félagsins, Wm. Stoever (í Philadelphia) til að bjóða hinni ísl. deild vorri að sameinast *L. L. of Am.* Vér eigum þessu félagi að nokkru leyti tilveru bandalaga vorra að þakka, og ættum vér því ekki að hafna þessu boði. Eg er hjartanlega sannfœrðr um, að vér myndum hafa mikið gott af að komast í nánara samband við félagsbrœðr vora í þessum félagskap, eins og öðrum.

Að undanförnu hefir áherzla ætíð verið lögð á sérstakt efni á hverju þingi. Einkunnarorð fyrsta þingsins var: *Loyalty* (trúmennska við kirkju vora). Annað árið var það: *Labor* (vinna); og þriðja árið: *Literature* (bókmenntir).— Orðtœkið, sem eins og rauðr þráðr gekk í gegn um allar gjörðir þingsins í ár, var: *Pray and Work* (biðjið og starfið). Einn af rœðumönnunum, dr. Whittaker, komst svo að orði: „Our prayers must be worked out, and our works must be prayed out", þ. e.: Vér verðum að framfylgja bœn vorri með vinnu og vinnu vorri með bœn. Allir, sem á þinginu

sátu, fóru þaðan eflaust með þá sannfœring í hjartanu, að bœnin er ómissandi fyrir trúarlífið, að hún er ekki sönn nema því að eins að það sjáist af orðum vorum og verkum, að vér erum ,,menn bœnarinnar". Starfsemi vor er árangrslaus, hefir ekkert sáluhjálpargildi, séum vér eigi hvattir til að vinna í drottins nafni. Vér verðum að komast inn í ,,heim bœnarinnar" til að geta unnið þau verk, sem guð hefir velþóknan á. Bœnrœknin glœðir starfsemi. Bœnrœknir menn eru ætíð starfsamir menn.

Samþykkt var á þinginu að fela stjórnarnefndinni á hendr að ráða *General Secretary*, sem á að verja öllum sínum tíma í þjónustu bandalagsins. Hann á að ferðast um landið þvert og endilangt til að styðja og styrkja félagskapinn og vinna að útbreiðslu hans um land allt. Einnig var samþykkt að gefa út lúterskt almanak, sem á að minna oss á hverjum degi á einhvern atburð í sögu kirkju vorrar, er gefr oss tilefni til að þakka guði og biðja fyrir. Í Janúarmánuði t.d. er minnzt á stofnan kirkjufélags vors hins ísl., og er til þess ætlazt, að á fœðingardegi þess verði beðið fyrir því og verkinu mikla og vandasama, sem það hefir tekizt á hendr, af öllum trúbrœðrum vorum hér í landi. — Allsherjar bandalagið gefr einnig út á hverjum ársfjórðungi rit, sem kallað er *Luther League Topics*. Rit þetta flytr fyrir hverja viku á árinu, með útskýring, umtalsefni, sem rœdd eru á bandalagsfundum. Umtalsefnið fyrir eina vikuna í Des. 1904 verðr: Trúboðið meðal Íslendinga, Dana og Finnlendinga. Er þeim, er þetta ritar, falið á hendr að rita um það efni í *L. L. Topics*. — *Luther League Review* heitir málgagn bandalagsins. Er það mjög snotrt mánaðarrit með myndum. Árgangrinn kostar að eins 50 c., og fæst jafnvel með lægra verði, þegar margir áskrifendr senda inn nöfn sín í einu til ritstjórans, Mr. E. F. Eilert í New York. Hver bandalagsmeðlimr ætti að kaupa og lesa *L. L. Review*.

Eg vona, að ísl. bandalagið sendi fulltrúa á næsta þing *L. L. of America*, sem haldið verðr í Buffalo, N. Y., 1904.

Jón J. Clemens.

Red Wing, Minn., 14. Júlí 1902.

The Luther League of America var fullmyndað á þingi einu, sem í því skyni var haldið í Pittsburg, Pa., tvo seinustu dagana í Október 1895. En fyrsti undirbúningr þess félagskapar er frá 1887, og má þá byrjan þakka ungmennafélagi í þýzk-lúterskum söfnuði (St. Peter's) í New York. Þetta allsherjar bandalag fyrir unga fólkið í lútersku kirkjunni hér í Vestrheimi er ekki bundið við neina sérstaka deild þeirrar kirkju. Hugmyndin er meðfram, að félag þetta geti orðið band til þess að binda lútersku kirkjudeildirnar saman, nýtt afl til að draga þær hverja nær annarri. En lang-mest gætir í þeim félagskap enn sem komið er hinna enskumælandi flokka í lútersku kirkjunni. Fyrirkomulagið er mjög svipað því, sem er í *Christian Endeavor* og öðrum slíkum félögum reformeruðu kirknanna. Og þaðan er hreyfingin runnin inn í lútersku kirkjuna.

Meðlimatala í Luther League var fyrir 4 árum (samkvæmt Lutheran Cyclopedia, sem þeir dr. Jacobs og Haas prestr gáfu út 1899) getið til að vera myndi 70 þúsundir. Þeirri tölu er enn haldið. Og virðist eftir því vöxtr félagsins út á við fara seint.

Þess má geta, að Bandalag kirkjufélags vors kaus á fundi þess að Garðar í Júní séra Björn B. Jónsson til að mœta sem erindsreki af vorri hálfu á Luther League-þinginu í St. Paul, sem séra Jón J. Clemens segir frá. En hann hindraðist frá að vera þar.

Reuel eða Jetró og Hóbab.

Tengdafaðir Mósesar er, svo sem alkunnugt er, í biblíunni ýmist nefndr Regúel (Ragúel, réttara Reuel) eða Jetró. Þá er maðr þessi birtist fyrst í hinni helgu sögu, er hann nefndr Reuel (2. Mós. 2, 18). En mjög skömmu síðar er hann kallaðr Jetró (2. Mós. 3, 1). Seinna koma nöfn þessi fyrir til skiftis. Þetta hefir lengi þótt undarlegt. En gamla testamentis „kritíkin“, sem nú tíðkast, gjörir sér grein fyrir því með kenning sinni um það, á hvern hátt Mósesbœkrnar og

sumar aðrar bœkr í því testamenti sé til orðnar. En kenningin er sú, að ýmsum ólíkum og oft algjörlega sundrleitum frumritum hafi verið steypt saman í eitt, án þess að sá, er síðustu hönd lagði á samsteypuverkið, hafi neitt um það hirt eða haft á því vit að laga misfellurnar eða leiðrétta mótsagnirnar í frumritunum. En þótt menn á þennan hátt geti gjört sér það skiljanlegt, hvers vegna kennimaðrinn í Midíanslandi, sem gifti Móses Sippóru dóttur sína, er ýmist nefndr Reuel eða Jetró, þá er þó betra að þurfa ekki að halda á þeirri skýring, því hún skerðir trúverðugleik biblíunnar stórvægilega. Hér skal því bent á aðra skýring á máli þessu, sem ekki kemr í neinn bága við guðs orð og er að öðru leyti í alla staði fullnœgjandi. En með þá skýring kemr frú Ghosn-el-Howie í „Sunday School Times" (Philadelphia). Sú kona er hálærð. Hún hefir það hlutverk að rita á viku hverri þann þátt í því blaði, sem hefir fyrirsögnina *Oriental Lesson Lights*, enda á hún heima austr við Líbanon í Sýrlandi, hefir unnið þar að missíónarstarfi með manni sínum þarlendum um allmörg ár, og er því sennilega nákunnug þjóðlífinu þar eystra. Hún segir:

„Reuel (eða Ragúel) merkir *hirðir guðs*. Hafi það mjög þýðingarmikla nafn verið gefið honum nýfœddum, mætti virðast, að það benti til þess, að í þeirri ætt hafi varðveitzt sögulegar minningar um Abraham, sem líka var forfaðir Midíansmanna. Má og vera, að það hafi tíðkazt þá eins og nú, að menn skifti um nafn við sérstök tœkifœri seinna á æfinni. Þannig er það alvanalegt nú, að þegar einhver sá, sem heitir einhverju algengu nafni, t. a. m. Farris, Dieb o. s. frv., gjörist munkr, prestr eða biskup, þá leggr hann það nafn niðr um leið og hann er vígðr, og tekr sér í þess stað eitthvert nafn, sem heima á í hinni helgu sögu, Jón (Jóhannes), Pétr, Páll, eða annað því um líkt. Og þótt Reuel, ef til vill, ekki áðr hafi trúað á El-Elóhe Ísrael („guð Ísraelsmanna"), þá er þó það víst, að lýsing Mósesar (2. Mós. 18, 8) á undrum þeim öllum, sem drottinn hafði fyrir sakir Ísraelslýðs látið koma fram í augsýn faraós og Egypta, hafði mikil áhrif á hann; og hann bar fram opinbera játning því viðvíkjandi, segjandi:

,,Nú veit eg, að drottinn (Jehóva) er meiri en allir aðrir guðir" (2. Mós. 18, 11). Og samfara brennifórn og slátrfórn af hans hendi var hann af Aron og öldungunum gjörðr hluthafi í sáttmálanum milli Ísraels og guðs (2. Mós. 18, 12). Mjög sennilegt er, að við þetta tœkifœri hafi hann tekið sér nafnið Reuel (,,hirðir guðs"), þótt söguritarinn nefni hann svo löngu áðr (2. Mós. 2, 18). — Nafnið Jetró merkir ,,hans hátign", og var því titill, en ekki eiginnafn. Og þegar tengdafaðir Mósesar er svo nefndr (sérstaklega 2. Mós. 3, 1, 18, 1)—,Jetró (þ. e.: hans hátign) prestrinn í Midíanslandi'—, þá er þar að orði komizt á sama hátt og vér [hér eystra] segjum: ,hans velæruverðuga tign (*kudsaku*) prestrinn' eða ,hans háæruverðuga tign (*saidathu*) biskupinn'."

Áðr í sömu grein hefir frú Howie minnzt lítið eitt á Hóbab, son Reuels og bróður Sippóru, konu Mósesar, þann er Móses skoraði á að slást í förina með Ísraelsmönnum, þá er þeir tóku sig upp frá Sínaí og héldu á stað að nýju út í eyðimörkina áleiðis til Kanaanslands — samkvæmt því, sem frá er sagt í 4. Mós. 10, 29. Hóbab er aftr nefndr í Dómarabókinni 4, 11. Og sést þar, að hann hefir gjört það, sem Móses beiddi hann um, og fylgzt með Ísraelsmönnum alla leið til fyrirheitna landsins, sem ekki sést á hinum fyrrnefnda stað í sögunni. Á staðnum tilfœrða í Dómarabókinni er í íslenzku biblíunni um hann sagt, að hann hafi verið mágr Mósesar; og alveg eins er þetta bæði í endrskoðuðu biblíunni ensku og hinni spán-nýju, sem Ameríkumenn hafa gefið út (,,brother-in-law of Moses"). Frú Howie játar því nú hiklaust, að Hóbab hafi verið mágr Mósesar; ,,en" — segir hún —,,að voru áliti hefði orðið *hamme* (sem bæði merkir ,tengdafaðir' og ,mágr') á þeim stað á ensku átt að vera þýtt: ,protector' eða ,defender' eða ,patron', — á íslenzku ,,verndari"—, því þá merking hefir orðið einnig. Því oss skilst saga hans svo, eftir að hann slóst í förina með þeim Móses, að hann hafi orðið hinn mannlegi verndari hans eða—eins og Móses sjálfr komst að orði—,auga' þeirra (4. Mós. 10, 31) á hinum hættulega leiðangri til Kanaans."

Annars er 29. vers. 10. kap. 4. Mósesbókar stórgallað í

íslenzku biblíunni, sem nú er mest notuð (útgáfu brezka biblíufélagsins frá 1866), — versið, sem segir frá áskoran Mósesar til Hóbabs, því þar vantar algjörlega sjálf áskorunarorðin og enn meira. Orð Mósesar á þeim stað hljóða svo, en það, sem hér er prentað með skáletri, hefir fallið úr í íslenzku biblíunni:

,,Vér tökum oss nú upp (og förum) til þess staðar, sem drottinn hefir sagt um: Eg vil gefa yðr hann. *Því far nú með oss; þá viljum vér gjöra vel til þín.* Því drottinn hefir heitið Ísrael góðu."

Sömu orðin vantar einnig í Reykjavíkr-útgáfuna frá 1859.

Gjafir í skólasjóð kirkjufélagsins frá Brandon (í Júní): Þórarinn Eiríksson, 50 c.; Mrs. Rósa Eiríksson, 25 c.; Ari Egilsson, $3; Mr. og Mrs. Austmann, $5; Mrs. Ingibjörg Henderson, $1; Gunnar Jónsson, $2; Björn Johnson, 50 c.; Stony Goodman, 25c.; Þ. Þorsteinsson (frá Beresford), 50 c.; Jón Ólafsson, 50 c.; Pétr Bjarnason, $1; Lárus Árnason, $1; Jón Sigurðsson, 50 c.; Mrs. Guðr. Sigurðsson, 50 c.; Ól. Ólafsson, 25 c.—Alls frá Brandon, $16.75. Enn fremr (í Ág.), frá séra Jóni Bjarnasyni í Winnipeg, $20.

BÓKAGJAFIR til bókasafns kirkjufélagsins: **a**) frá hr. Helga Benediktssyni á Gunnarsstöðum í Breiðuvík í Nýja slandi: Messusöngs- og sálmabók. Leirárgörðum 1801. (Titilblaðið skrifað. — Fyrsta útgáfa ,,aldamóta-sálmabókarinnar" svo kölluðu). **b**) frá hr. Magnúsi Paulson í W.peg: Sibberns Logik. Khavn 1854. Óbd. **c**) frá hr. Jóni Jónssyni kirkjuþingsmanni að Garðar, N.-D.: Herslebs Sjöorðabók, útlögð á ísl. af Pétri Þorsteinssyni. Khöfn 1770. **d**) frá Mrs. J. Jósephson á Framnesi í Vestrheimsbyggð, Lyon Co., Minn.— fyrir milligöngu hr. Sigrbjörns Hofteig: Sturms hugvekjur, 1. bd. Viðey 1833, Sigrhróss-hugvekjur (Jóns Jónssonar). Hólum 1797. Flokkabók án titilblaðs m. m. Missiraskifta-offr og Möllers Leiðarvísir (þýðing Benedikts Þórarinssonar). Khöfn 1837. Horsters ágrip af hist. heil. ritn.—rytja. Bœnir gamlar skrifaðar. (Vantar í.) **e**) frá hr. Vigfúsi Andréssyni (frá Gnýstöðum í Vopnafirði) í sömu byggð—einnig fyrir milligöngu hr. Sigrbjörns Hofteig: Flokkabók (fœð.-, pass.-, uppr.-, hugv.-sálmar og Dagl. iðk. guðr.). Viðey 1834 og 5. Vídalíns föstupréd. og Sjöorðab. (sambd.). Kh. 1832. Flokkabók (sigrl.-, fœð.-, krosssk.- og hugv.-sálm.). Kh. 1834. Sálmar og bœnir séra Jóns í Möðrufelli. Kh. 1832. Versasafn. Brot án titilblaðs. Krosskólasálmar (Jóns Einarssonar). Leirárgörðum 1797. Guðrœkilegar umþenkingar Hallgríms Pétrssonar. Hólum 1704. **f**) frá Mrs. Fr. Friðriksson, Glenboro: Hugvekjur Pétrs Pétrssonar (frá vetrn. til langaf.). Rvík 1858. [Áðr gleymzt að kvitta fyrir: Rask: Veiledning til det isl. Sprog (Kh. 1811) og Mimpriss: Treasury Harmony of the Gospels (London, án ártals) — frá hr. Jóni sdal í Winnipeg.]

,,SAMEININGIN" kemr út mánaðarlega, 12 númer á ári. Sunnudagsskólablaðið ,,Kennarinn" fylgir með ,,Sam." í hverjum mánuði. Ritstjóri ,,Kennarans" er séra N. Steingrímr Þorláksson, West Selkirk, Man. Árgangsverð beggja blaðanna að eins $1: greiðist fyrirfram.— Skrifstofa ,,Sam.": 704 Ross Ave., Winnipeg, Manitoba, Canada,— Útgáfunefnd: Jón Bjarnason, (ritstj.), Friðrik J. Bergmann, Ólafr S. Þorgeirsson, Björn B. Jónsson, N. Steingrímr Þorláksson.

Prentsmiðja Lögbergs. — Winnipeg.